

caixes amb pernils, ví; borregos,—que a mi en feien recordar els de Cardedeu,— i altres queviures, donatiu de la senyora marquesa, arribaren també molts paquets, que en destapar-los, els presoners que tenien la sort de que no els robessin, els feien plorar d'alegria, perquè aquells paquets arribats allí per mitjà del senyor Casals, eren el present que els feia la família que plorava la llur absència.

A Axdir fou on vaig conèixer al general Navarro, a qui vaig oferir-me com assistent. I d'allí no m'he mogut, fins a retornar, ja lliure, auxiliant, sempre de amagat dels nostres guardians, al desgraciat general i als militars que eren a plana major en el captiveri. Quantes vegades m'havia escapat per a rentar la roba, que fèiem neta amb calç, per manca de sabó! I quina tristesa'm feia haver de posar, per ordre dels moros, la cadena amb la qual era engrillonat el general!

Les tasques de servidó auxiliar dels nostres jefes, havia d'alternar-les amb la construcció de coves per a amagar-se els moros, i resguardar-se del bombardeig dels aeroplans espanyols, i amb la conducció de canons a la costa, per a fer foc, des d'allí, al fort d'Alhucemas.

Hamogar, el moro més brètol que havem conegut, és qui ens manava quan des d'Alhucemas atacaren el camp rifeny. I ell, per tal de privar la destrucció dels forts i de la seva kàbila, ens feu posar a tret dels canons espanyols al general Navarro, a 45 oficials i a 35 soldats. Sort que els artillers d'Alhucemas, amb els prismàtics vegeren la maniobra i sospengueren el foc; sinó, no hauríem pas tornat d'aquella terra maleda!..

La narració ha seguit, arbitrària, apuntant records i contant anècdotes, en forma talment com si es despertés d'un somni.

Sis dies abans d'obtenir la llibertat, ell, delegat pels soldats presoners, havia

d'acudir al general Navarro per veure de aconseguir que s'els donés menjar...

Guarda encara, com una sagrada reliquia, una creu que li donà un company seu en morir-se, i que ell ha de fer arribar a una pobre família del camp de Tarragona, que no veurà mai més al noi que, plè de salut, va marxar a defensar la pàtria...

Recorda, agraït, l'oferta del diputat senyor Torras, de rescatar-lo, si era possible, així com als demés captius, entenent-se directament els representants de cada poble amb els seus opressors...

L'amic Garreta ens ha parlat amb una senzillesa tal, que la tragèdia viscuda durant un any i mig no sembla altra cosa més que un incident vulgar. A la taula del cafè ens ha contat l'horrible desfeta, esdevinguda en aquells dies tristos de juliol: ha evocat la fam passada; ha cantat les excel·lències del pa negre, de les escasses figures seques que de tant en tant podien barrejar amb el pa com una cosa exquisida; ha retret el furt de la civada del cavall d'Abd-El Krim, per a menjar-sela ells, com si tot fos un fet sense importància. I, no obstant, les seves paraules senzilles mostren la gran vergonya i la dolor de veure morir de fam i sense assis-

tència a tants i tants que havien sigut com ell captius.

La narració d'en Garreta és la de l'home que ha arribat a familiaritzar-se amb la misèria i que ha vist la Mort continuament com l'enrondeva, segant la vida dels seus companys. En tota la conversa, sols ens semblà veure'l més afectat quan ens deia l'inquietut dels presoners en saber, tres dies a l'avançada, que'ls anaven a alliberar. Tres dies i tres nits seguides guaitant sempre si venia el vaixell que havia de portar-los a casa!... O, quin neguit el seu, quan, alliberats ja els altres presoners, era regatejada la seva entrega, obligant, als qui feien el rescat, a donar alguns mil·lers més de pessetes! Quina dolor i quina vergonya!

En arribar a Melilla en l'últim convoi de presoners, l'Esteve Garreta fou traslladat de primer moment a casa del tinent coronel d'Estat Major, senyor Josep Gadea, i d'allí passà a la mateixa casa on vivia, amb sa família, el Comte de Casa Davalillos, i allí s'hostatjà fins que va poder venir aprop de sa família.

Per cert que allí l'anaren a trobar En Manuel Clot i la seva jove esposa en llur viatge de noces, i és curiós saber que, per a poder sortir amb ells, vestit de paísà, hagué de fer-ho amb roba que de primer moment li facilitaren els mateixos fills del general que caigué presoner al Mont-Arruít.

En obsequi d'en Garreta, el diumenge a La Unió Lliberal i el dimarts a La Alhambra, es tocà un ball d'honor; la Comissió Prò Soldats sabem que li té oferta una quantitat, que li serà entregada en tres plaços mensuals; i creiem que l'Ajuntament té també el propòsit de socorre'l en deguda forma. Ell ens prega que donem les gràcies en son nom a tots els que li demostren una amistat que estima de debò.

J. García Sanjuan

Construcció de tota mena d'Obres

DECORACIÓ
ESTUDIS
PROJECTES
EDIFICIS
INTERIORS
COMPLETS

XALETS DES DE 7,500 PTEs.

Exposició de projectes

DESPATX

Barcelona: Berna, 20 (S. G.)

Granollers: Hotel d'Europa

CASA GRIVÉ

Travesseres, 24

GÈNERES DE PUNT

Fabricació expressa de mitges i mitjons
Rdobs en fil, sedalina, llana i cotó

Venda de tota classe de gèneres fabricats

Antiga Sabateria Roca

de

RAMÓN XICOTA

Plaça Constitució, 25

Calçats, últims models, de totes classes
ESPECIALITAT EN CALÇAT A MIDA

Sabates per a futbol

Fabricació pròpia

RECOMANABLES

per la seva duració i lleugeresa

PREUS

Pell de 1.ª Negra i fosca. . . 26 ptes.
Pell de 1.ª al crom. 23 »
Pell negra des de 19 »